

Verisme i versemblança de la novel·la negra

Josep LACREU

La literatura catalana, com qualsevol altra literatura elaborada amb llengües sotmeses a situacions diglòsiques, s'enfronta amb tot un seguit de dificultats addicionals a l'hora de conrear determinats gèneres, que poden arribar, fins i tot, a condicionar la versemblança de les mateixes narracions. La circumstància que, en uns determinats contextos, el català haja estat suplantat sistemàticament pel castellà introdueix, sens dubte, greus perturbacions en el món de la literatura. Per expressar-ho gràficament, i cenyint-me al cas de la novel·la negra: ¿com fer, per exemple, que uns lladres assalten en català un banc, quan els robatoris d'aquesta mena es perpetren indiscriminadament en castellà, sense que això afecte el realisme de l'acció? Els àmbits socials on, ara com ara, l'ús

del català és nul, o menyspreable, continuen sent importantíssims. Les casernes militars, les dependències policials, les presons..., tot un fum d'ambients claus per al gènere negre on el català no se sent. I l'aspecte més greu, des d'un punt de vista literari, no és el fet en si, sinó les repercussions que se'n deriven. Tots aquests centres són generadors per excel·lència d'uns argots específics de què nosaltres ens veiem mancats i que esdevenen una primer matèria d'inestimable utilitat per als escriptors de novel·la negra.

No vull dir, amb tot això, que l'argot de la delinqüència siga inexistent en català. Joan J. Vinyoles i Vidal, amb el seu *Vocabulari de l'argot de la delinqüència*, s'encarrega de demostrar el contrari. Però si el comparem, per exemple, amb el *Diccionario de argot español*, de Víctor León, apreciarem unes diferències enormes pel que fa a la vitalitat i a la frescura dels vocables aplegats.

Fet i fet, no podia ser d'una altra manera: les «acadèmies» d'argot, les tenim sostretes, i les deus naturals, doncs, ja no ragen.

Davant aquest tètric panorama, però, pretendre reflectir «veraçment» el llenguatge de la marginalitat, com ha estat la temptació de més d'un, em sembla impracticable: ens mena indefugiblement al castellà. L'única alternativa viable, encara que feixuga, és recórrer a la «versemblança», és a dir, fer que els personatges s'expressen de tal manera que, sense ser real, ho sembla. Això, és clar, exigeix l'esforç tremend de crear un llenguatge fresc i imaginatiu. La feinada pot ser desmesurada, i el resultat, dubtós. Tanmateix, així hem resolt històricament els nostres «dèficits» lexicals. Pompeu Fabra féu ús d'aquest recurs amb una freqüència considerable. I no constitueix un cas excepcional. En el camp científic, s'inventen nous mots constantment. És una exigència que ve imposada per la mateixa dinàmica de l'activitat investigadora. O siga, quan per alguna causa hi ha necessitat de crear paraules, doncs se'n creen i prou. Sense més problemes. Deixant de costat escrúpols banals i escarafalls grotescos. D'altra banda, penseu-ho una mica i vereu que no tenim cap altra alternativa...

Un any de TV-3, ara també a Castelló

Marcó IBARZ

Ara fa un any que entrà en funcionament diari TV-3, Televisió de Catalunya. Mitjans d'informació i professionals parlen i comenten l'aniversari aquests dies a Barcelona amb una frase de marcada ambigüitat, però sens dubte indicativa: TV-3 és vertaderament una realitat. Això és, *compta* —i sembla que cada vegada més— en el panorama televisiu català. Els nivells d'audiència —si se n'han fet— no són coneguts, com tampoc els del centre «regional» de TVE a Catalunya (Sant Cugat), però en l'àmbit de la metròpoli barcelonina es palpa que

en la directa competència establida entre les dues cadenes, ara fa un any, la televisió autonòmica surt positivament guanyant. TV-3 no fa sinó incrementar la programació de vespre-nit, franja horària que TVE no vol deixar a Catalunya en mans del seu centre «regional», i així els va.

La televisió autonòmica, de titularitat estatal però gestionada a través del Parlament català, manté unes difícils relacions amb Madrid des del primer dia. La xarxa emissora s'ha fet malgrat TVE, seguint una política de fets consumats a la qual Calviño s'ha en-

carat fins ara només amb crits. Fet consumat ha estat també en els últims dies —des d'aquest dia 4— l'entrada en funcionament del centre emissor del Montcaro (Baix Ebre), que fa arribar TV-3, ultra les comarques del sud del Principat, a les veïnes de Castelló, Saragossa i Terol. S'havia de fer conjuntament amb TVE, però com no hi ha manera d'entendre-s'hi en la pràctica, el resultat serà que aviat hi haurà dos centres emissors a la zona, tots dos pagats amb diners públics.

Internament, en aquests mesos, TV-3 ha conegut un bon grapat de tensions, traduïdes abans de l'estiu

en el cessament del director general de la Corporació Josep Caminal (substituït per Joan Granados) i del director Alfons Quintà (substituït, encara en funcions, per Enric Canals). Quintà va ser l'home-màquina del projecte, i és segur que sense el seu sentit de l'estratègia TV-3 seria ara una llanguida successió d'imatges. Potser sí, que es va passar amb el pressupost. A canvi, la televisió autonòmica catalana és una realitat, i l'única cadena que a Espanya ha fet un informatiu de mitja hora sobre un tema tan pelut com és la ja esotèrica Unió Militar Democràtica (UMD).